

מאוד דבאריך מבורר זה ברמב"ם, דאדרבא מוכח משם דאין חילוק. וגרר'ה דדיוקא של ה"ש מדלג' כתב הפר שני עורות וכתבה פסולה, או כתבה בשני עורות התפורין פסולה, דלשון זה ה' משמע צרוחה דאפילו חפץ קודם הכתיבה פסול. ומלשון הטור מוכח יותר דכשר, דכתב ואם כתבה בשני עורות פסולה ואפילו אם ידבקם, דמשמעו להבא היינו שידבקם עתה אחר הכתיבה, ולא כתב ואפילו אם ידבקם דמשמעו לשעבר היינו שידבקם כבר קודם הכתיבה.

סימן נ

מה שהשבתי זה ככ"ה שנים לידיד גפשי הרב המאוה"ג המנוח המפורסם לגאון ולתפארת בקש"ת מהור"ר אליעזר יצחק ז"ל שהיה אב"ד ור"מ בק"ק וולאזין.

על אשר נסתפק מעכ"ה צאחד מצני הישיבה שבודיע' לו שזה איזה ימים שאשתו ילדה בן זכר אם יפדנו לאחר שלשים יום מיום נידהו, הגם דאינו יודע אם הי שלשים יום ושמה נפל שלה כלו' לו חדשיו היה ומת בתוך ל'.

הנה מעכ"ה האריך בזה, בעצם טעם ודעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש, והעלה לדוג' שנלח' מספק נפל, צעין מדאורייתא שמנה ימים צבחהם ושלשים יום צאדם. צאמה לשון הרי"ף צצת פרק ר"א דמילה וציצמות פרק החולץ נראה לכאורה בן, דהוי ספיקא דאורייתא אי קיי"ל כרשב"ג או כרצנן דפליגי עליה. אצל מ"ש מעכ"ה דסצירה ל' להרא"ש ז"ל, דל' שמעון בן גמליאל שמנה ושלשים דאורייתא ודלג' כהתוספת, והיינו מדכהב הרא"ש צפרק החולץ הני"ל צסימן ה' צזה"ל, וקיי"ל כרצנא דכיון דאיכא רצנן דפליגי עליה דרשב"ג דאמרי אע"ג דלא שהה ולד מעליא הוא, גבי אשת כהן דאי חללה מיתסרי' על בעלה עבדינן כרצנן ולא מארכינן לה לחליצה, ואע"ג דהשתא נשאת תחת בעלה צספק ויצמה לשוק דאורייתא ואם היתה חוללת ונשאת תחת בעלה היתה עומדת צספק חלוצה דרצנן, מ"מ הא עדיפא טפי דאי חללה אמרי קמו רצנן צולד דנפל הוב ולהכי הנריכוב חלוצה ואחי למישרי חלוצה לכהן כו'. אינו רואה צעני"ד לפרש בן דברי הרא"ש. ופשוט צכונה דכיון דרצנן עשוכו צספק השקול, א"כ הוי"ל ספיקא צאיסור יצמה לשוק דהוא מילתא דאורייתא, ומוטב שתחלוץ ואז לא הוי רק ספק צאיסור חלוצה דרצנן. [ואיזה שנים אה"כ מלאתי להגאון מהרי"ט דפירש בן דברי הרא"ש]. וכן משמע מלשון הרא"ש גופי' צסימן ה' הני"ל, דכתב ופסיק התם דהילכתא כרשב"ג

אמרינן למעוטי שותפות דנכרי, דכיון דכתב למען ירבו ימיכם דמרצין מיני' שותפות, [פירוש דמלשון רבים דימיכם מרצין שותפות], ממילא שמעינן דלא דיבר הכתוב אלא צשותפות שניהם ישראלים, שהקפידה תורה צריצוי ימיהם.

וראיתי להגאון רע"א צתשובה ס"ו, דכתב דשותפות נכרי וישראל יש לומר דתלי בשני סצרות של התוספת צמנחות דף מ"ד ד"ה עלית שאונה כו', אי ציתך היינו ציתך דידך ממש, או דלא צעי ציתך ממש דמנחה חוצת הדר היא ותניה רק צדירה יעו"ש. וצוה מיושב מה שפסק הרמ"א צפשיטות נגד הרשב"א והאריך לא חשש הרמ"א להחמיר כהרשב"א הציו"ה הצ"י, ולהני"ל נוחא דטעם הרשב"א דמחייב דס"ל כסצרה א' צתוספת הני"ל דלא צעי ציתך ממש, וממנחת דברי התוספת שם משמע דס"ל כסצרה הצ' וכן מהרא"ש, לכן הכריע בן הרמ"א כיון דדעת התוספת והרא"ש ג"כ כהמרדכי צזה יעו"ש.

ולפי שעה נעלם מהגאון דברי הרשב"א צהידושו צצצת דף קנ"א דכתב שם צכדיה כסצרה הצ' צתוספת, וז"ל הרשב"א שם צד"ה הואיל צידו להפקירן כו', וכן צית של הפקר פטור מן המנחה כדאמרינן דשוכר פטור כל שלשים, ואע"ג דלאחר שלשים חייצין צין צליית צין צמנחה היינו מדרצנן דאלו מדאורייתא אין הפרש צין חוץ שלשים לאחר שלשים, וא"ת כיון דפטרינן הכא צית שאינו שלו ממנחה הא דאמרינן צר"פ ראשית הגז מנחה אע"ג דכתב ציתך דידך אין ולא דשותפות כתב רחמנא למען ירבו ימיכם וימי צניכם, ואקשינן ואלא צית למאי אתא ופרקינן לכדרכה דאמר רבה דרך ציתך מן הימין, לישני ל' ציתך למעוטי דר צצית שאינו שלו וכדשני צליית כסותך למח לי לכדרצ יחוד' דאמר עלית שאולה פטור מן הצליית כל ל' יום, יש לומר דאין הכי נמי אלא חד מתרי עממא נקט עכ"ל הרשב"א ז"ל. והא דלא משני בן הרשב"א קושיתו צחולין קל"ה הני"ל, משום דהתם כבר הירץ הגמרא בן צהרומה ופאה וצבור והו"ל לשנויי גם צזה בן. וזה שמדייק הרשב"א צלישני כדאמרינן צכל הני דלעיל. ועיין צח"ש מה דכתצנו, צדין ישראל שהשכיר חצי ציתו לעכו"ם ושניהם הולכים לר"ה דרך פיר הויז אחת, דצכזה נראה דלכ"ע חייב הפיר הויז צמנחה.

(ג) **סימן** רפ"ח סעיף ד', כתבה בשני עורות אע"פ שתפרן פסולה. עיין צאצן העזר סימן ק"ל צצ"ש סק"ה ד"ה דצק כו', דכתב דאם תפר קודם הכתיבה כשר, וכן ס"ל להרמב"ם ועור כמ"ש ציו"ד סימן רפ"ח. וכתב שם עליו התורת גיעין וחמי' לי

ולא חלוקין בזה רוב ולדות שהם בני קיימא, משום דמיעוטא דנפלים שכיחא וחיישינן למיעוטא דשכיחא כמו גבי מים שאין להם סוף דאשתו אסורה וגוסס שאין מעידין עניו להשיא את אשתו הע"פ שרוב גוססין למיתה כו'. הרי דהר"ש חז"ל בשעת התוספת, שמפרשים דברי רש"י דמדאורייתא חז"ל בזה רוב ולדות, ורק מדרבנן חייב למיעוטא דנפלים. וכלא הכי אין נפקותא בזה, דלדינא ודאי ס"ל להר"ש דקיי"ל דמדאורייתא חלוקין בזה רוב ולדות שכן שג קיימא, ולא עבדינן כרש"י רק להחמיר ולהלכך חלילה גבי אשה ישראלית. כמבואר בהר"ש בשבת פרק ר"א דמילה דהשיג על הרי"ף והעלה דמדאורייתא חלוקין בזה רוב ולדות, וכן ביצמות ריש פרק האשה בתרה יעו"ש.

כתב עוד מעלתו, דהגאון צעל נ"צ הכריע דשמנת ימים צבהמא דאורייתא, דבר"כ דף ו' איתא בכור מאימתי מונין לו שנה אצ"י אמר משעה שגולד רב אחא בר יעקב אמר משעה שגראה להר"א וזה פליגי הא בהם הא צבעל מוס, ופריך צעל מוס מי מני אכיל ל', ומשני דקום ל' צי שכלו לו חדשיו. ואי מן החורה שרי, למה לא נמנה לו שנה משעה שגולד, דאע"פ על ידי חומרת חכמים נחיר לו איסורא דאורייתא, היינו להשכיחו יותר משנה. ומדשמנת ימים צבהמא דאורייתא ה"כ שלשים באדם, שהרי בחדא מחתא מחתיכו רש"י צבהמא צבהמא. הנה בקושי הג"צ עמד ג"כ בזה הגאון בעורי אכן, וחירץ שחך שנה האמורה בצבור אחס קאי, אבל צע"מ מני אכיל ל' לאחר שנה מן החורה. וכן כתב בשו"ת שיצת ליון שאלה כ"ד שאצ"י הגאון חזר בו, והביא ראיה מהירושלמי פ"ק דר"כ אמר ר' אילא כו', ובכורות דף כ"ה ע"א דמפני השבת אביד' כו', שדין חוך שנה הנשנה בצבור צע"מ הוא רק דרבנן. [ובחידושי אמרתי בזה, דאפילו אי נימא כדמשמע ברמב"ם פ"א מהלכות בכורות הלכה ח' דגם בצבור צעל מוס הוא מן החורה ע"ש, יש לישב הא דר"כ דף ו' הג"ל דהא דפריך צע"מ מי מני אכיל ל', קאי אהא דאמר בהם ולא פליגי הא בהם הא צבעל מוס, ועל זה פריך דלרב אחא בר יעקב שם מי מני אכיל ל' מדרבנן, וכיון דלא מני אכיל ל' מדרבנן לא קרינן צי תאכלנו שנה בשנה עד ח' ימים, לפי מה דס"ל לדידי' בשבועות דף ל"א בפירוש שאינו ראוי להעיד בשבועות העדות, דאם הוא משחק בקוצי' אינו חייב קרבן שצוה משום דאם לא יגיד אמר רחמנא והאי לאו בר הגדה הוא מדרבנן, וצו"ת ח"א שאלה ק"ל הקשה לו חכם אחד מהא דפ"צ דסוכה צעושה סוכתו ע"ג צהמא דפליגי ר"מ ור"י דר"מ מכשיר דחז"ל בזה דאורייתא ור"י פוסל ע"ש, [וצפרט

דהתם קיי"ל כר"מ דכשר משום דמדאורייתא ראוי נשבעה, והכא קיי"ל כרב אחא בר יעקב]. וכתב הח"ל יצר מן דין צבהמא אי הוה התם צעיקר גזירה דרבנן שלא לעלות באינן סברה מוסכמת שאם ענה זה צי"ע צין לר"מ צין לר"י לא ילא זה ידי חובתו הוה אפשר לדמוייכו להתם, דהתם צין רב אחא צי"ע צין רב פפא משחק בקוצי' פסול נעדות מדרבנן, אבל הכא ס"ל לר"מ דאפילו צי"ע עלמו אם עלה בסוכה שצ"ג האין אף שפער על שבות דרבנן שאין עולין באינן מ"מ ידי חובת סוכה ילא, ממילא ליכא לדמוייכו נהתם, דהתם לכ"ע אף שכבר העיד המשחק בקוצי' אין בעדותו ממש וזה ברור עכ"ל. והכא נמי אם שחטה בחוך ח' ימים אסור לאכול כדאיתא בשבת דף קל"ו, א"כ לא קרינן צי תאכלנו שנה בשנה לרב אחא צי"ע כ"א אחר ח' ימים. ולפי מה דפסק הרמב"ם בפ"י מהלכות שבועות כרב אחא צי"ע קיימא סברה זו לדינא עכ"ל. ושם כתבתי, דאפשר לפרש ג"כ דפריך אליבא דאצ"י. ואין להאריך בזה דבר תפסו כמעט כל הפוסקים דעת התוספת והר"ש דשמנת ימים צבהמא ^{אחר החכמים} שלשים באדם דרבנן ובאורחותיהם נלך.

ומה דכתב מעלתו דהגאון ר"א כתב צסימן ע"י סעיף ג' אין סומכין על עכו"ם כו', אבל דאורייתא לא. אפשר כונתו לעיקרו דאורייתא, עיין סימן תקע"ו במ"א סק"י ד"ה נאמן כו', דפירות שאין נאכלין חיון יש להחמיר צמסל"ת, משום דהוי כעין דאורייתא כו'. ולכאורה ה"י נראה דכעין קושי' ה"י ודע"א הג"ל, יש להקשות על הטור וש"ע ציו"ד סימן שצ"ג סעיף ד' שאין כהן מטמא לבנו ובתו ואו"א הנפלים וכן לפחות מלמ"ד יוס, הא"ך ע"י תקנת חכמים וצעל מ"ע דלה יטמא דכופין עליו כמבואר בצ"ח ור"מ, דהא מדאורייתא חלוקין בזה רוב ולדות שהם בני קיימא. אבל צהמא לא דמי לשם, דודאי יש כח ציד חכמים לעקור דבר מן החורה שצב ואל תעשה כדי להעמיד דבריהם, משום דחיישינן אם נחשוב פחות מכן למ"ד לולד לענין טומאת כהן, חיישינן דנחשב אותו כמו כן ולד לענין חלילה. אבל בזה דר"ה הג"ל הקשו שפיר דמאי פריך בפשיטות צע"מ מי מני אכיל ל', דנראה דלא ימשך ציעול לדבריהם אם נמנה השנה לצבור צע"מ משעה שגולד, משום דאין זה דבר הגלוי לכל לשפוט דחשצין ל' מיד לולד גמור מדמוין לו השנה משגולה. [ראיתי כעת צספרו של הגאון המפורסם מהורר ישעי' פיק ז"ל שמו קשות מיושב דבאומר השכחה סימן מ"ו שקו"ע צכהן שלקה חלילה כשמחה אם כופין אותו לעמא לה משום דמדאורייתא אשתו כשרה מיקרי, או דילמא הואיל ופסולה מדרבנן אינו רשאי לעמא לה דמיקרי להחלו, דומי דשבועות

לענין ראוי להעיד אמרינן למעוטי משחק בקוביא יעו"ש. ופלה צעני דהציה הא דכתב הש"ע צסימן ש"ג ה"ל גרושה, דאין מזה ראייה כלל, דגרושה היינו שגירשה. ולא זכר כלל הא דכתב העור וש"ע דצעין דוקא שחי למ"ד יוס, גם לא זכר הא דריש פרק האשה רבה ולא זה וזה מעמל לה, הש"ע דאניה חסורה לצעלה כ"א מדרבנן.

עוד כתב מענתו צ"ס שו"ת צ"ש אחרון, דיש לומר דאין חייב לפדותו משום דאין הולכין צממון אחר הרוב ואמרינן דילמא נפל הוא. הנה צאמת בן מלינו ג"כ בשו"ת ז"ל שאלה קכ"ה צאשה אחת שנחתקו צאציה חס הוא ישראל או כהן ולוי, דפטור מפדיון הש"ג דרובא דעלמא ישראלים, משום דאין הולכין צממון אחר הרוב יעו"ש. ולפענ"ד לריך עיון עובא צזה, דהנה בהפלאה סוף פ"ק דכתובות מקשה על האי כלל דאין הולכין צממון אחר, משור שנגח שור ושור שניגנצ מצית השומר דילמא עריפה הוי, וכן מכה צהמה דמשלם דילמא צמקום סייף נקצ הוי, וכן מקנס דמפותה דילמא לאו אציה הוא ויתומה מפותה פטור יעו"ש. וכן קשה מצבור שמת לאחר למ"ד דחייב צפדיון, דילמא עריפה הוי ועריפה פטור מפדיון. ועיין צשער המלך הלכות עו"מ דהניחו צקושי. ורבים מקשים כהו"ה. והיותר קשה שיבא ממון הקל חמור מד"ג דקטלינן ע"פ רובא כדאיתא צפ"ק דחולין צסנהדרין דף ס"ט, ואיך דנין אותו להריגה ואין לך יותר מוחזק ממה שהאדם מוחזק צגופו. וצד"ג אין דנין ע"פ אומדנא, וצממון מלינו כמה דצרים ע"פ אומדנא, וכבר האריך צזה הרא"ש צתשובה הוצא צטור ח"מ סימן ס"ה וצד"מ שם. וכבר הקשו בן התוספ' צצ"ק דף כ"ז וצסנהדרין דף ג' ע"ב וכצו תימא אמאי לא נילף צק"ו מדיני נפשות כדאמר הכא. וכ"ש דקשה לפי המצואר צתה"ד סימן שמ"ע ד"ה אמנס נראה להשיב שפיר כו', צטעמא דאין הולכין צממון אחר, משום דחזקת ממון שאני דהמוילא מחצירו עליו הראיה צעדים, ורובא לא הוי צגדר ראייה יעו"ש. והא צד"ג עדים כתוב, ע"פ שנים עדים כו'.

ואפשר לתרץ כל ה"ל, ע"פ מה שנאמר דהא דאמר שמואל דאין הולכין צממון אחר, גבי המוכר שור לחצירו ונמלא נגחן, היינו דוקא שם משום דכיון ששניהם מודים צעיקר המקח, אלא שהלוקח צא לצעלו צטענה מן הצד היינו שלקחו לרדיא והוי מקח טעות, וכיון שהמוכר מוחזק והמיעוט מסייע לי' להמוכר, אין כח הרוב אליו לצעל מקח הצורר, היבא דחזקת ממון צלירוף המיעוט מסייע לי'. אצל צעלמא הולכין צממון אחר, כמו דאזלינן צדיני נפשות צתר

רובא גבי רולא דנא אמרינן דילמא עריפה הרג, וגבי קטנה צה ג' דנכרגין עניה ולא אמרינן דילמא איילונית היא ואין כאן קדושין, והיינו משום דהתם אדרבה המעשה ראוי שנעשה שהרג וצעל וככ"ג והרובא מסייע לי' לחיובא, לא מצטלינן מעשה הצורר צלירוף הרובא ע"י חזקה ומיעוט. ועיין שו"ת מהרי"ק שורש קכ"ט, שמחנך כעין זה צין אומדנא לאומדנא, דכל שהמעשה מצורר רק שאנו מסופקין מן הצד אזלינן אצתרא, אצל כל שלא נצברר בן גוף המעשה כהיהא דגמל האוחר, לא קי"ל כרצ אחא, ע"ש. **וכן** יש ראייה לצדדינו מהפרישה צסימן רל"ב סעיף כ"א דכתב אהא דכתב העור, דהש"ג דרובא צצני לרדיא מ"מ לא אזלינן צתר רובא להוילא מיד המוכר, אצל חס עדיין המעות ציד הלוקח כתב הרמ"ה לא מיציעה חס רובא לרדיא צצני דאיכא רובא דמסייע לחזקת הממון דאמרינן המוילא מחצירו עליו הראיה, אלא אפילו אי כי הדדי נינהו חזקת ממנה עדיפה והמוילא מחצירו עליו הראיה כו'. וז"ל ומה שכתב חזקת ממון עדיפה, ר"ל צהאי עדיפה דצבר גדול הוא החזקה אצל חס רובא צצני לשחיטה ס"ל דמוילאין מיד הלוקח המעות, ולא מהני לי' החזקה כל כך מאחר שצבר המשיך צהמה עליו וקנאו צקנין, ומשום הכי קאמר דוקא אפילו כי הדדי נינהו, מה שאין בן כשים המעות ציד המוכר דאין מוילאין מידו הש"ג דרובא צצני לרדיא כיון דצבר קנאו הלוקח צקנין גמור עכ"ל. ולפי זה היה לריך לומר דהא דפריך צצצא צתרא ז"צ וז"ג מיתבי האשה שנתאלמנה או נצגרשה כו', ת"ש שור שנגח את הפרה כו' גם לשמואל פריך. אמנס לא ח"ש לפי זה מה דפריך שם מהמוכר עצד לחצירו כו', דמאי קושי' דילמא התם שאני משום שהמקח צרור ומסייע להרוב וצוה מודה שמואל, אלא ע"כ דלשמואל אין חילוק, דצכל מקום אין הולכין אחר.

ויש מקום לישב קושית ההפלאה ה"ל, ע"פ מה שכתב הרמז"ס צפרק ע"ז מהלכות סנהדרין אין לריך שני עדים למלקות אלא צשעת מעשה אצל האיסור עצמו צאחד יוחזק, כיצד אמר עד אחד חלצ כליות הוא זה כלאי הכרס הם פירות אלו גרושה או זונה היא אשה זו, ואכל או צעל צעדים הרי זה לוקה, הש"פ שעיקר האיסור צעד אחד. [והוא מפורש צירושלמי דסוטה פ"ו הלכה צ', ונעלם זה לפי שעה מהכ"מ ומל"מ פרק ג' דשגגות]. ולפ"ז ה"י מקום לחלק צזה גם בן, דשאני התם צשעת הנגיחה והפיתוי צבר איתחזק והוקצע הצבר ע"פ רובא, שחרי מיד שנולדה הנערה איתחזק ע"פ רובא דזה האיש הוא אציה, וכן צהמה שהיא כשרה וכל כה"ג, ולכן מוילאין

דפריך סתמא דגמרא צרפ"צ דכתובות, וכיון דרוב נשים בחלות נשאות, שנא חניצה דהנכתא עיין בתוס' שם. וכן ציומה דף פ"ה וכתובות חס רוב ישראל להחזיר לו חניצה.

ועוד יש לומר ציון דידן, דחששה דנפג הוא מיעוטא דלא שכיחא כנגד, וצמיעותא דמיעוטא לכ"ע הולכין צממון אחר הרוב, כמבואר צ"ש צ"ק פרק המניה את הכד. ומכחי טעמא מוליחין ממון ע"פ חזקה דאין אדם פורע חובו תוך זמנו, אף שודאי לא ימנע דאיכא אינשי דפרעי תוך זמנו וכדאמרי חז"י ורצא שם, ועוד מלינו כן בשאר מקומות. וכן כתב בהגהות מרדכי דכתובות פרק אלמנה נזונית, דרובא דרוב הנולדים וגד מעליא ילדן הוא שכיחי עובא ומכחי אפילו להוליא ממון יעו"ש, וכביאו המהדר צ"ה"ע סימן י"ז סעיף ל"ו וסתמו לפסק הנכח הרמ"א בסימן ק"ס סעיף ג'. והגאון ר"א שם תפס לעיקר הטעם משום דרוב נשים ולד מעליא ילדן שכיחי עובא, והו"ל מיעוטא דמיעוטא ומכחי אפילו להוליא ממון יעו"ש. [ומה שרימו שם בהגהות מרדכי גסוף פ"ק דכתובות ופרק המוכר פירות, ג"ל בכונתו דצמקום שמודה ר"מ דאין חוששין למיעוט כגון מיעוטא דמיעוטא וכן רובא דאיתא קמן, מיעוטא כמאלן דליתא דמי לכ"ע והולכין צממון אחר, ומתוך צז קושית התוספת סוף פ"ק דכתובות צהא להחזיר לו חניצה צרוב ישראל, משום דשאי התם דהוי רובא דאיתא קמן, וכן משמע צפרק המוכר פירות כנ"ל דקאמר ושמואל אמר לך אנה דאמרי אפילו לרבי אחא עד כאן לא קאמר רבי אחא התם אלא דאזלין צתר חזקה דהוא גופי מוחזק, ופירש רש"ס וכיון דהוא עומד צלדו אזלין צתר אומדנא אצל צתר רובא דליתא קמן לא אזלין. ולפי מה שכתבו התוספת צצ"ק דף כ"ז ע"ב דעמא דאין הולכין צממון אחר משום סמוך מיעוטא לחזקה, דצרי הגהות מרדכי מוכרחים דצמיעותא דמיעוטא וכן צרובא דאיתא קמן לא אמרינן סמוך כמבואר. גס לפי דצרי התוספת דסנהדרין דף ג' כנ"ל דרוב גמור שאני, יש מקום לומר כן לפי מה דכתבו התוספת צקדושין דף פ' וצחולין דף פ"ו לחלק צענין סמוך מיעוטא לחזקה צין רוב גמור לשאינו גמור, ואכמ"ל צזה].

עוד יש מקום לחייב צפדיון, ע"פ מה דכתב הש"ך ציו"ד סימן קע"ז ס"ק ס"ה צשם השוצת ר' אהרן ששון, דהיכא דאיכא ספיקא דדינא או מחלוקת צין הפוסקים אי הוי ר"ק או אצק רצית ספק ממונא לקולא דכמע"ה, חס לא שרוב הפוסקים מסכימים דהוי ר"ק דהוי ספק איסור דאורייתא דאזלין צתר רובא. הרי דס"ל דהיכא דאיכא איסורא וממונא,

ממנו ממון על ידי רוב צזה. אצל צהא דהמוכר שור נחצירו ונמלה נגחן דנה התחזק הדבר מקודם, ורק עכשיו אחר הנקירה חנו צאים להחזיק להאי גצרה דצין לרדיה מכח רובא דצין לרדיה, וכיון דרובא לא הוי צגדר עדות כנ"ל צשם התה"ד, לכן אין הולכין צממון אחר רוב צזה דנה התחזק מקודם. ויתורן ג"כ הא דצבור שמת נאחר נ' יום הנ"ל. חולס קושית התוספת צסנהדרין דף ג' הנ"ל לא יתישב עדיון, שהרי צד"ג צאחד אומר צשנים צחדש ואחד אומר צג' דעדות קיימת משום דאמרינן זיל צתר רובא ורובא דאינשי עצידי דעשו צעיצורא דירחא [סנהדרין דף ע"ט ע"א], לא התחזק הדבר מקודם אלא עתה חנו צאים להחזיק הדבר ע"פ רובא, ואפ"ה מקיימין עדותן וקטלינן ע"פ רובא.

לכן לפענ"ד הנכון דעת התוספת צסנהדרין דף ג' הנ"ל, דרובא דלרדיה לא חשיב רוב גמור אצל רוב גמור אף צד"מ מהני. ונראה ציאור דצריהם פשוט וכן ראיתי צצ"ח צח"מ סימן רל"ב, משום שכנגד אדם אחד שקונה מאה שורים לרדיה, איכא מאה צני אדם שקונים עשרה שורים לאכילה, ואיכא רוב לוקחים לאכילה. וכן צבי המוכר נחצירו זרעוני גינה אע"ג דרוב זרע פשתן צצעולם נזרע, איכא הרבה צני אדם שלוקחין צצברים אחרים למאכל ולרפואה, וכנגד אדם אחד שקונה עשרה סאין לזריעה, יש מאה צני אדם שקונין מיהו סאח אחת למאכל ולרפואה, ואיכא נמי רוב לוקחים לאכילה, וכדאיתא צפרשצ"ס ר"פ המוכר פירות דף ל"ג, ע"ב. ולפי דעת הצ"ח לריך לומר הא דפריך צצצא צתרם הנ"ל מיהצבי האשה שנתארמלה או נחגרשה כו', כל זה מקמא דאסיק הנאי היא דחניא המוכר פירות כו', אצל צתר דאסיק הנאי היא ואשכחין לתנא דאמרו לו דסובר דאזלין צתר רוב לוקחין, אפוש פלוגתא לא מפשינן צין ת"ק ושמואל צצין ר' יוסי ורב, אלא תפשינן דלא עדיף ממון מנפשות לכ"ע, אלא משום דזה לא הוי רוב גמור כיון דיש דצר הסותר הרוב, אע"ג דהעיקר דאזלין צתר רוב זרעונים ורוב שורים הנלקחים צשוק אי לאכילה או לזריעה ורדיה, מ"מ אין מוליחין ממון מחזקתו ע"י רוב צזה, אצל צרוב גמור לכ"ע הולכין אחר.

והנה צש"ע ח"מ סימן ל' סעיף ז' פסק, צאחד אומר צשנים צחדש ואחד אומר צשלשה דעדות קיימת, וקשה דהא אין הולכין צממון אחר הרוב, והש"ך צס"ק י"ד נראה שהרגיש צזה. ולהנ"ל יוחא, דהמהדר תפס להלכה דעת התוספת צסנהדרין הנ"ל. ולפי כל הנ"ל נראה לפענ"ד שדעת הנ"ל דפסק צפשיעות דפטור מפדיון ואפילו פדיון צלא צרכה לא הצריך, לע"ג משום דרוב גמור שאני. וצזה יוחא הא

כגון גבי ריבית דהחזרת רבית הוא מ"ע שבתורה, עיין צ"מ דף ס"ב תוס' ד"כ לא כו', ואיכא רובא לחיובא אזלינן בממון אהה"ר וחייב לכתוב, ה"כ כן דחייב בפדיון, דהוא מ"ע דכופין עני עיין בשו"ת ח"ל שאלה ק"ה. ועוד יש ללרף מ"ש מעב"ת בשם שו"ת צ"ש אחרון דיכול לפדות ונצרך בכה"ג, מטעם דהך דאין הולכין בממון אחר הרוב מ"מ אם רוצה למחול חזקה ממון ידידה ולהחמיר על עצמו רשאי נצרך אשר ליונו, כמו דגשים מצרכין חמלות עשה נר"ה ח"ג דאין חייבות. ועוד נראה לי דיש ללרף מ"ש הפניי צפרק המדיר בהוספת ד"ה כל הגולד כו', דדוקא שהמוחזק עושן צרי חבל בשמא ושמא לכ"ע הולכין אחר הרוב. והבא גבי פדיון הוי שמא ושמא, דהאז והבאן שניהם אינם יודעים.

ונראה דאפילו אי לא נימא דשמא ושמא גם שמואל מודה דהולכין אחר הרוב לחיובו ממון צדיני אדם, מ"מ חייב ללכת ידי שמים כמו בצרי ושמא דחייב הנהצת ללכת ידי שמים. ולכאורה יש להביא ראיה דרובא עדיף מצרי ושמא, מדצרי הפניי בכתובות דף ע"ז בהוספת ד"ה כיון כו', דכתב דאפילו למ"ד אין הולכין בממון אהה"ר, היכא דאיכא רובא צהדי חזקה הגוף מהני, שהרי צרי ושמא נמי ממעטינן צריש פרק הפרה מכלל גדול דדין המוליה מחזירו עליו הראיה כמו דממעטינן שם רובא, אפ"ה היכא דאיכא חזקה הגוף צהדי צרי ושמא מוליאין ממון, ורוב עדיף מצרי ושמא, דהא לענין איסורא לא מהני צרי ושמא היכא דאיתחזק איסורא כדאיתא בר"פ האשה רבה, ורובא עדיף דודאי מהני רובא אפילו להיכא דאיתחזק איסורא דקוי"ל רובא וחזקה רובא עדיף כו' ע"כ. ולפ"ז יהא מוכרע מזה דצריובא חייב ללכת ידי שמים, מכל שכן דצרי ושמא. אמנם אין זה הכרע, דממקום שלמד הפניי ליכא ראיה דרובא עדיף מצרי ושמא, רק להיכא דצרי אינו עוז והשמא אינו גרוע, דהעד יודע דאין אינם יודעים וגם לא הוי לן למידע, [עיין כתובות דף י"ב ע"ב הוספת ד"ה רב הונא כו' ושמ"מ], וצרי ושמא כזה נראה דאינו חייב ללכת ידי שמים, ואינו חייב חלל כהא דצ"ק ק"ח ע"א האומר לחזירו מנה לי בידך והלא אומר איני יודע חייב צבא ללכת ידי שמים, וכן איתא צה"מ סימן ע"ה, וכן הוא האי צרי ושמא דריש פרק הפרה ע"ש בהוספת. [ושלח תקשה על הפניי דהא שמואל אית לי דצרי עדיף מרוב, לפי מה דלא אסיק אדעתיה הא דדחי התם במסקנא בכתובות כ"ל, עיין בתוס' ר"פ הפרה כ"ל]. מ"מ מסבירא נראה דשמא ושמא חייב צריובא ללכת יד"ש, ולפ"ז בפדיון הבן יכול לומר וליונו.

המורם מכאן כ"ל, דיש נפתר עובא צהאי כללא דהין הונכין בממון אהה"ר וכמו שהארבנו למעלה, ושדעת ההוספת צסנהדרין דף ג' ה"ג שממון ונפשות שוב צכנ דוכתא גרהין צעמון, דודחי נה עדיפא חזקה ממון הקנ מחזקה הגוף דגברא דקטנינן לי על פי רובא כמבואר צסנהדרין דף ס"ט כ"ג, ושלפי זה מיושצ צפשיטות קושית ההוספת ציומה וריש פ"צ דכתובות ושארי תמיהות הנופנים צהאי כללא כ"ל, וכן נראה דעת המחבר צה"מ סימן נ', וכן פסק הצ"ח צה"מ סימן רנ"צ וצאה"ע סימן ד' דצריוב גמור נכ"ע הונכין בממון אהה"ר יעוי"ש. והגם שבתה"ד סימן ש"ד כתב דאפיו צריובא דהיהא קמן אין הולכין בממון אחר הרוב, ופסק כן הרמ"א צה"מ סימן רנ"צ, ונראה דהה"ד לעמיה חז"ל, דכתב צסימן שמ"ע כ"ג שכתב אין הונכין בממון אהה"ר משום דעדים צעינן. חצנ גס הה"ד צסימן ש"ד שם צהג"ה חצר לגזירה מדצרי הרשצ"ס צפרק המוכר פירות כ"ל, ומחתימא שלא זכר כלל מדצרי ההוספת צסנהדרין דף ג' ה"ג. וכן כתב צשיטה מקובצת לצ"צ פרק המוכר פירות שם צשם גניון הוספת, דצריוב גמור אזלינן צתר רובא. וגם להרמ"א שאני נידן דידן, כיון שהרמ"א פסק צאה"ע סימן ק"ס כ"ל כהגהת מרדכי דפרק אלמנה כ"ל, ויש לומר צעמון משום דהו"ל מיעוטא דמיעוטא, וסובר כהגהות מרדכי צחדא ופליג עלי צחדא. ועוד יש ללרף צרוהא מה דכתבנו צשם תשובת מהר"א ששון, ומה שכתב מע"כ צשם צ"ש אחרון, ומה דכתבנו די"ל שמא ושמא שאני ודחייב ללכת ידי שמים, ע"כ נלפע"ד הגם דמשמעות הרי"ף והרמב"ם דפחות מצנ לי ספק גמור הוא אי הוי נפל או לא, וקשה להכניס א"ע נגדם צספק צרכה, מ"מ כיון דהסכמה הפוסקים כההוספת והר"א ש דשמנת ימים ושלשים יום דרבנן, צצירוף כל הני דצרים דכתבנו למעלה, יש לסמוך צמקום שיחוי מלוא כזה דאם יכתוב לציתו לפדותו שם יתאחר הדבר, לפדותו מיד צצרכה כד"ת. ועיין צהה"ד סימן רס"ט דכתב שם שאם חל יום ל"א צצצת אין תקנה ליהן לכהן המעות צע"ש דהאיך יצרך וליונו צע"ש דהא אכתי אין צנו פדוי עד יום ל"א, ולא כתב משום דאין הולכין בממון אחר הרוב ושמא הוא נפל ופטור לגמרי מן הפדיון, משמע דס"ל כ"ל, וכן משמע מדצרי הרש"ל צתשובה הביאו הש"ך צסימן ש"ה ס"ק י"ב.

ויש לעיין צמה דכתב הרמ"א צסימן ש"ה סעיף כ"ג, צהמפלת ולד דכל זמן שאין איצריי מרוקמים אין פוטר הצא אחריו, ומקור הדין הוא ממכרי"ק, וכתב שם העטם משום דיש כאן שני חזקות דהעמד השה צחזקה שלא נפטר רחמה עדיין והעמד

משארסתני נאנסתי דמוליאין ממון משום דמוקמינן לה לחזקתה דבתולה נולדה [כתובות י"ג ע"ב]. אבנן צריש פרק האשה נתארמלה משמע לכאורה להדיא דלא מהני חזקת הגוף להוליא ממון, רק משום דליתא גס כן צרי ושמא, ול"ע ויתבאר חי"ה במקום החר. ולפי מה דכתבנו למעלה בשם תשובת מהר"ה ששון דמלוה שאני דצוה חזקתה דתר רוצה להוליא ממון, יש לישב דכ"ל דב' חזקות הוי כרוז ומהני להוליא ממון.

והנה לבינן נועם דעת הרמב"ם ז"ל, הוה נראה להביא ראיה דהרמב"ם ס"ל דדוקא ברוצה דלרדיא חין מוליאין ממון, שהרי פסק בהלכות זכורים פרק י"א הלכה ג' דהיכא דיש שני ספיקות נחייבו בפדיון חייב לפדות, והנה הרשב"ה בתשובה סימן ת"א לא כתב רק דרך אפשר דס"ס עדיף מרוב, ולכמה פוסקים אדרב' ס"ס גריע מרוב, עיין באבן העזר סימן ס"ז בע"ז ובפניי בק"ה לכתובות, והבארנו צוה בתשובה [עיין סימן נ"ז], ואפ"ה ס"ס בהרמב"ם דמוליאין ממון בס"ס, והיינו משום דס"ל דברוב גמור מוליאין ממון וס"ס כרוז. ומזה ראי' למע שכתב הב"ה באבן העזר סימן ד' הנ"ל בדעת הרמב"ם.

והנה נראה לחזק עוד הדבר, מהא דכתב הרמב"ם בהלכות נזקי ממון פרק ע' הלכה ג' וז"ל, שור שנגח פרה מעוברת וגמלא עוברת נופל בלדה ואין ידוע אם עד שלא נגחה הפילה או מחמת נגיחה הפילה משלם נזק הפרה ואינו משלם נזק הולד שהמוליא מחזירו עליו להביא ראיה. ויש לדקדק דהוי ליה לכתוב דבר והיפוכו, אם עד שלא נגחה הפילה או אחר נגיחה הפילה כצמחניתן. ולריך לומר צמחיתו משום דאמרין במסכת צ"צ צדק ל"ג הנ"ל, ת"ש שור שנגח את הפרה וגמלא עוברת בלידה ואינו ידוע אם עד שלא נגחה ילדה או אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע לולד, ואמאי הלך אחר רוב פרות ורוב פרות מתעברות ויולדות והא ודאי מחמת נגיחה הפילה, ותיירץ התם משום דמספקא לן דאיכא למימר מקמה אחא ומציעותותא הפילה ואיכא למימר מאחורא אחא ומינגח נגחה והפילה והוי ממון המוטל צספק וכל ממון המוטל צספק חולקין. לכן דיקדק הרמב"ם וכתב או מחמת נגיחה הפילה, להורות דבעינן דוקא שתפיל מחמת הנגיחה ממש, ולא שתפיל מחמת הציעותותא שקודם הנגיחה, דזה הוי ל"י גרמא ופטור, ומה שכתב צרישא אם עד שלא נגחה הפילה, נכלל צוה ג"כ היכא דמקמה אחא השור נגד פניה ומחמת ציעותותא הפילה עד שלא נגחה. והנה זו הקושי לא היה רק לרצ דס"ל חולקין צממון אחרי

הנפל בחזקה שלא נתרקמו איבריו עדיין. והא חין חולקין צממון אחר הרוב, כ"ש דאין חולקין אחר חזקה דקליש מרוב, דהרי רוצה וחזקה רוצה עדיף. והנה נפי מה דכתבנו דדוקא ברוצה דלרדיא חין חולקין צממון אחרי משום דלא הוי רוצ גמור אצל ברוב גמור חזקתו, נאמר דס"ל למחרי"ק בדעת הרי"ה צסימן ש"ע דשני חזקות הויין כרוז, אצל דברי הרמ"ה חי אפשר לתרץ כן, דהא חיכו ס"ל צח"מ סימן רנ"ב דאפילו ברוצה דליתא קמן חין חולקין צממון אחרי, כ"ש ברוצה דעלמא או צ' חזקות דב' חזקות נגד רוצה הוי פלגא ופלגא כמבואר צרי"ה ש"ס.

ובעיקר דברי הרי"ה ש"ס, יש חולקים דב' חזקות ג"כ גריע מרוב. גם צענ"ד נראה להביא ראיה דלא כהרי"ה ש"ס, מהא דצבא צתרא דף כ"ד תני ר' חייא דס הגמלא צפרוזדור חייבין עליו על ציאת מקדש ושורפין עלי' את התרומה ואמר רבא שמע מינה מדר' חייא חלה ש"מ רוצ וקרוב הלך אחר הרוב וש"מ רוצא דאורייתא כו'. והרי קרוב נראה דעדיף מחזקה, שהרי רוצא וחזקה רוצא עדיף לכ"ע באין ספק, כדליתא בקדושין ש"מ חי מסבא חי מקרא, ועיין בחולין דף י"א ע"ה בתוספת ד"ה מנא כו', ואלו רוצ וקרוב לא צריירא לן כל כך חיזה מהם עדיף, עד שהולך ר' חנינא ש"ס להשמיטנו דרוצא עדיף, והגמלא מקשה ש"ס כמה קושיות עליו ורנא תלמודא למימר דקמיפלגי צרי חנינא דמר ליה דר' חנינא ומר ליה לר' חנינא, ואפילו הכי ס"ל לר' חייא דדס הגמלא צפרוזדור חייבין עלי' על ציאת מקדש ושורפין עליו את התרומה משום דרוצ דמיס הוא מן המקור, א"ע"ג דיש נגד הרוב חזקה טהרה של האשה ודס עלייה דמקרבא אפ"ה רוצא עדיף נגד שניהם. ומזה נראה דאפילו צמקוס חזקה וקרוב דמוכה רוצא עדיף, שהרי דס הגמלא צפרוזדור הוא קרוב דמוכה כדכתבו התוספת צבא צתרא ש"ס. ורבא דקאמר ש"ס רוצ ומלוי שאני דדר צי' ש"ס, כל שכן דרוצא עדיף משני חזקות. וליכא למימר דרוצא דליתא קמן שאני דצוה גס צרי"ה ש"ס מודה דעדיף משני חזקות, דהא ש"ס הוי רוצא דליתא קמן, וכמו שכתבו התוספת ש"ס צד"ה וש"מ רוצא דאורייתא וז"ל, תשיב ל"י רוצא דליתא קמן דצרוצא דליתא קמן לא לריך למידק ש"מ דקרא כתיב אחרי רבים להטות, כדפריך פ"ק בחולין גבי הא דבעי מנ"ל הא דאמרין זיל צתר רוצא ופריך מנ"ל דכתיב אחרי רבים להטות.

ולכאורה היה אפשר לתרץ דברי המחרי"ק והרמ"ה, דהכא הוי חזקת הגוף דהאשה והולד, וחזקת הגוף חלים עפי מרוב, לאמר רב יהודה דאמר שמואל הלכה כר' גמליאל אף צראשונה, גבי

והולך לתוך התם משום כו' כנ"ל, אבל לדין דקיי"ל כשמואל לא היה לריך הרמז"ס לשנות מלשון המשנה כדי לרמוז לנו ה"א ספיקא דשמא מחמת זיעתותא הפילה, כיון דלדין צלחו האי ספיקא פטור משום דלא חזינון צממון אחכ"ר דרוב פרות מתעברות ויולדות, חלה ע"כ דס"ל להרמז"ס כמ"ש למעלה דלפי מה דמסיק תנאי היא דתניא המוכר פירות כו' אמרינן דגם שמואל ס"ל דברוב גמור הולכין אחר הרוב, וגם למה דקיי"ל כשמואל לריכים להאי תירוצא דילמא מקמה אחא, לכן כתב ורמזה הרמז"ס כן ה"י אפשר לומר. אבל מדבריו צפרק ע"ז מהלכות מכירה הלכה ב' לא משמע כן, דכתב שם מכר לו זרעים הנחללין כגון חטים ושעורים וזרען ולא למחו אינו חייב באחריותן אפילו היה זרע פשתן שרוב בני אדם קונין אותו לזריעה הואיל ואוכלין אותו אינו חייב באחריות זריעהו כו', משמע דאיכו מפרש דתנא קמא ס"ל דגם רוצה דלינשי קונין אותו לזריעה, ולא כמו שכתבתי בשם הב"ה דהיינו עממא משום דנגד רוב זריעה איכא רוב לוקחים לאכילה, ואפ"ה ס"ל להרמז"ס דלא חזינון צמר רוצה אפילו ברוב גמור כת"ק ושמואל. ומה שדיקדקו אהא דכתב הרמז"ס או מחמת נגיחה הפילה, לריך לומר לפי זה, דאע"ג דקיי"ל כשמואל מ"מ כתב ורמז הרמז"ס מה שחירץ בגמרא אליבא דרז, משום דהאמת הוא כן גם לשמואל דאפי' ידעין דצא השור מקמה ומחמת זיעתותא הפילה אפ"ה פטור משום דגרמא הוא. והא דמחייב הרמז"ס צפדין היכא דאיכא ס"ס לחיובא, לריך לומר דס"ל כדעת מהר"א בן ששון הנ"ל דמלוא שאני, או דנאמר דמאי דמספקא לי להרמז"ס פשיטא לי להרמז"ס דס"ס עדיפא מרוב, ואע"ג דאין הולכין צממון אחכ"ר צס"ס חזינון ונ"ע, [ועיין מה דכתבנו בתשובה מ"ט בשם הפ"מ].

ומה שעמד וזירר מעכ"ה צבוגיא דחולין דף קל"ד, גבי גר שנחגייר והיתה לו פרה נשחטה עד שלא נחגייר פטור משנחגייר חייב ספק פטור שהמוציא מחצירו עליו הראיה, וצממא שם כי אחא רב דימי אמר דרמי לי ר"ש בן לקיש לר' יוחנן מהא דחורי הגמלים שצחוק הקמה דספק לקט לקט, ותירץ רבא הכא פרה צחוקה פטורה קיימא קמה צחוקה חיובה קיימא, ופירש רש"י שכרי הפרה צחוקה של עכו"ם היתה עומדת וכשאתה מעמידו על חזקתו הראשונה הרי היא פטורה, אבל קמה כשאתה מעמידה על חזקתה חזקת חיוב הוא דמעולם היא עומדת לכך דשל ישראל היא. ובתרי הכי אמרינן כי אחא רבין אמר קמה אקמה רמי לי, ופירש רש"י ז"ל מחניתא אחריתא אשכחה לר' מאיר דפטור צקמה של גר ספק נחלרה

קודם שנחגייר ספק משנחגייר, ורמיי' אהא דקתני ספק לקט לקט. ועל זה תמה מע"כ וכן תמהתי מכבר, דאיך אפשר לומר דמתנות כהונה דוקא גבי גר שנחגייר פטור מספק אבל גבי ישראל חייב מספק, הא משנה מפורשת בצבורות דף מ"ט דצבור שמת ציום שלשים פטור מפדיון, משום דמספקא לר' עקיבא אי יום שלשים כלפני שנים או כללאחר, והכי קיי"ל, חנמא דספק מתנות כהונה פטור. וכבר עמד בזה ג"כ הטורי אבן צר"ה דף י"ד באצני מילואים יעו"ש, דהביא מכמה מקומות דספק מתנות כהונה לא דמי לספק מתנות עניים. ובאמת לפי ההו"א המקום דחוק, אבל למסקנא דבוגיא נחא דה"פ כי אחא רבין אמר קמה אקמה רמי לי ריש לקיש לר' יוחנן, אבל מתנות כהונה חלקט צלחו הכי לא קשה דהא כתיב קרא גבי מתנות עניים עני ורש הלדיקו, גם חילוקא דרצא מחזקת חיובה אקמה איתמר ולא אפרה כדקס"ד מעיקרא, [ועיין מ"ש צה"ש ציו"ד סימן רנ"ט סעיף ה'], חלה דצמתנו כהונה אפילו בישראל ספיקא פטור, כמו דכתבנו מצבורות דף מ"ט הנ"ל וש"מ.

סימן נא

עוד נשאלתי בענין זה מהרב הגאון המפורסם מ' דוד ז"ל מציחאז ישן, איך לנהוג למעשה בעובדא שאירע שריך האב ליסע לדרך רחוקה בתוך שלשים ללידת בנו הצבור, אם טוב יותר לעשות שליח במקומו לפדותו, או לפדותו במקום שיכא אחר שלשים. שהרי אנו חוששין בחליצה להחמיר בלא כלו לי שלשים יום, אף שאין שם ריעותא, כגון באכלו ארי.

תשובה. אם אמרתי להאריך אין הזמן מסכים וצפרע דאין לורך להאריך לגבא רצא דמחו לי צמחוג, ע"כ אמרתי צמסילה נעלה ואחרון חצי אשר הגיעני בעת צשו"ת חתם סופר חי"ד שאלה רנ"ד נשאל על זה, והביא דברי הגאון בעל נ"צ צספרו דג"מ דכתב וז"ל, אבל שיפדכו האב צמקום שהוא שם ציום שלשים לדעתי לא יכול לצרך כי חולי מת הבן צביתו, ולמיהב לצן חזקת חיים ג"כ יש לפקפק כי כל זמן שלא עברו שלשים יום אין לו חזקת חיים כי חולי נפל הוא, ויש לדון בזה ולומר דיועיל מעטם חזקת דאחי מכה רוצה דרוצא אינם נפל וכדבר נ"ע, ולכן המוצח שצדרכים שיעשה כאן שליח עכ"ל. והוא ז"ל כתב דמלוא צו יותר משלוחו, וכי הוא חזקת דאחי מכה רוצה דרוצא נשים יולדות צני קיימא וסמכין אחזקה זו, והא דמחמירין ציצמה וצצמה היינו מלד שלא יאמרו פיהם ומת, וראיה

מבוקש רצה דאי לאו דכתיב אך פדח הפדח למעוטי נערך בתוך שלשים הייתי אומר אפילו נערך בתוך שלשים חייב צפדיון, ופרש"י דהיינו נהרג בתוך שלשים, והיינו ע"כ דרוב נשים יולדות בני קיימא, והוי רוצה מעליא כ"כ שהולכין אחריו אפילו בממון, כמ"ש התוספת צמחדרין דף ג' ע"ב, ועיין מ"ש הב"ח צח"מ סימן רל"ב, ע"כ.

והנה זה הרבה שנים שנשאלתי מידידי הרב הג' מהור"ר אליעזר יצחק ר"מ ואב"ד דק"ק וולאזין, צידן אנשי ישיבה שזה להם מכתב מציתם לעשות פדיון הבן אם יפדוהו בצרכה על סמך המכתב שנכתב בתוך שלשים יום, והשנתי לו [והנה אני מעתיק לו תורף התשובה בקצרה]. וכעת עלה על רעיוני, דיש נפקפק על כל דכתיבנא דיש לפדותו משום דברוצ גמור הולכין בממון אחכ"ר, מהא דתקן בחולין דף קל"ב ע"א זכור שנערב במאה בזמן שמאה שוחטין את כולן פוערין את כולן אחד שוחט את כולן פוערים לו אחד, ופירש רש"י בזמן שמאה בני אדם שוחטין את הצמחיה פוערין את כולן ממתנות כהונה דכל אחד ואחד יכול לדחות את עלמו ולומר לכהן זכור שלו הוא וכן שני וכן שלישי ע"כ. הרי אף דהזכור הוי מועט והפשוטים רוב אפי"ה פטור כל אחד ממתנות, משום דיכול המוחזק לומר שלי הוא הזכור, ולא אזלינן בתר רוצה ולומר כל דפריש מרובא פריש ויהא כל אחד ואחד חייב במתנות משום דאזלינן בתר רוב פשוטים ומה שצידו הוא מהפשוטים, וכל שכן דקשה מזה על רב דס"ל דגם צרובא דלרדיא הולכין בממון אחר הרוב, אלא ודאי דממון שאין לו תוצעין שאני ולכ"ע אין הולכין בזה אחר הרוב, ואפילו רב מודה דאין הולכין בזה אפילו אחר רוב גמור.

והנראה לתרץ הקושיא ע"פ מה שכתבו התוספת צמחדרין דף פ' ע"ב צד"ה הנסקלין והנשרפין וז"ל, שאל כ"ר יצחק בן כ"ר מרדכי את ר"ת אמאי קאמר ר"ש ידונו בצמחיה שהשריפה חמורה ניזיל בתר רוצה להחמיר צדיני נפשות כדאיתא צפ"ק דחולין [דף י"א], ותירץ דלא אזלינן בתר רוצה לחייב אותו שהוא זכאי מכל וכל שלא הרג כלל, ולא דמי לאותן שהרגו ודאי אלא דלא ידעין אי עריפה הוי אי שלם הוי, ועוד יש לומר דהוי לי קצוע וכל קצוע כמחלה על מחלה דמי ופטור מדאורייתא דספק נפשות להקל כו'. וציתר ציחור כתבו התוספת צמחיה דף ע"א צד"ה אפילו זה לשונם, ועוד שאל כ"ר יצחק מר"ת דקאמר ר' שמעון [צמחדרין דף ע"ט] הנסקלים צנשרפים ידונו בצמחיה שהשריפה חמורה ניזיל בתר רוצה להחמיר צדיני נפשות כדאיתא פ"ק

דחולין [דף י"א] דלא חיישין דצמקום סייף נקב הוי, ותירץ דלא אזלינן בתר רוצה להחמיר כיון שנהרג בלאו הכי צמחיה אחרת, אי נמי לא אזלינן בתר רוצה לחייב אותו שהוא ודאי בצמחיה, ומכאן עממא לא תיקשי לן הא דאמר פרק אלו הנשרפין דף ע"ט דאדם רוצה שלא נגמר דינו שנערב עם אחרים שנגמר דינו כולן פטורים, דמשום רוצה לא נעצד דבר שהוא שקר ודאי, ודאי יש אחד שאינו צר מיתה כלל לפי שלא נגמר דינו, ולא דמי לאותן שהרג ודאי אלא דלא ידעין אי עריפה הוי אי שלם הוי, ועוד יש לומר דהוי לי קצוע וכל קצוע כמחלה על מחלה ופטור מדאורייתא דספק נפשות להקל כו'. וכאן גונא יש לתרץ כאן, דצדא לא שייך לחייב כל אחד ואחד במתנות כהונה מטעם דאזלינן בתר רוצה, כיון דודאי יש כאן אחד שהזכור צידו והוא פטור ממתנות, ואם אנו מחייבים את כולם ודאי אנו מחייבים את אחד שלא כדן, לכן לא אזלינן בזה בתר רוצה ושצקין להמתנות צמחיה המוחזק. ועוד יש לומר בזה בתירץ השני של התוספת, דזה הוי לי קצוע. וכב"ג כתב הרמ"א צח"מ סימן רל"ב סעיף יו"ד, צננים שהפקידו אלל אחד ונגנז אה' מהן דאם הוא קצוע כמחלה על מחלה דמי ולא אזלינן בזה בתר רוצה, יעו"ש צש"ך דמייירי שהגנז ישראל. אמנם תירץ זה השני צמחיה שנוי, דהתוספת צמחיה דף ע"ג ע"ב צד"ה אלא אמר רבא משום קצוע כתבו, דלא שייך לומר כל קצוע כמחלה על מחלה דמי אלא בדבר הידוע וניכר צמקומו כגון תשע חנויות ותשע ניצורין ותשע לפרדעים ותשע עכו"ם שההיתר והאיסור שלהן ידועין צמקומם.

ועדיין ל"ע מדברי התוספת והרא"ש צמחיה דף ק' ע"א ד"ה ור' יהושע סבר חוששין לטינוף וז"ל, וא"ת והא קמסקין לקמן דר' יהושע לא חייש למיעוטא כדדייק ממתניתין דלאיתא מליא ר' יהושע אומר אינו חושש ואם בן היכי חייש הכא למיעוטא דמעטפות, ועוד דכתיב הוי גונא דהכא אפילו ר' מאיר לא חייש כדאמר צריש פרק צתרא דיצמות דהיכא דאיכא רוצה וחזקה הוי המיעוט מיעוטא דמיעוטא ויכא איכא רוצה דאין מעטפות וחזקה שהוא בחזקה שלא ילדה, ויש לומר דמכל מקום לא הוי ודאי זכור שניתן לכהן דאיכא חזקה ממונא דעדיפא וכו' ממונא מחזירו עליו הראיה, ואפילו לרב דאזיל צמחיה אחר הרוב צהריא דהמור שור לחזירו ונמלא נגחן היינו משום דאמר קים לי צנפשי שאני מן הרוב, אי נמי יש לחלק בין ממון שאין לו תוצעין לממון שיש לו תוצעין, ומיכה היא קנא תימא דלענין ללקות צמחיה ועצודה ולענין ליהרב צמחיה חשיב ודאי זכור

דאזלין בחר רוצה וחזקה ולענין נתינתו לכהן יחשב ספק, ונראה לחרץ דלהכי חיישין למיעוט דמעטפות משום דרוצ בהמות מתעצרות כשמגיעות לזמן שראויות להתעצר בו עכ"ל. וכן כתבו שם בד"ה ואיצטית הימא וז"ל, אי נמי משום דאיכא רוצ מתעצרות כשמגיעות לזמן הראויות להתעצר שמסייע למיעוט יעו"ש. והר"ש שם אחר שכתב סברא האחרונה של התוספת, כתב לדינא ג"כ שני הירואים הראשונים של התוספת הנ"ל. הרי דלשני הירואי התוספת עכ"פ צממון שאין לו תוצעין כנידן דידן לא אזלין בחר רוצא אפילו במיעוטא דמיעוטא דמודה צה ר' מאיר ואפילו רב מודה בזה, וגם אה"כ לא נדו מזה, רק במקום דהוי ל"י חרתי דסחרי כגון צכור כיון דלענין איסורא דגיזה ועבודה וליקרב ע"ג המזבח הולכין אחר רוצא וחזקה להחזיקו לודאי צכור ללקות וליקרב ע"ג המזבח, לכן גם הממון נמשך אחריו וחייב ליתנו לכהן, וכן מצוה ר"ש הנ"ל. ותמיהני על הגאון בעל חתם סופר הנ"ל שלא זכר כלל דברי התוספת והר"ש הנ"ל גם דברי השו"ת ז"ל הנ"ל, ומה שהביא ראיה מאך פדה תפדה לרש"י, תמיהני האך מביא ראיה מפרש"י, שכבר חלקו על פירושו התוספת וכל הפוסקים.

היוצא מזה כיון דמשמעות הרי"ף והרמב"ם דהוי ספיקא דאורייתא, ואף לשיטת התוספת והר"ש דכתבו גם הארכנו דברוצ גמור הולכין צממון אחרי"ה, עדיין לא ברירא לן מחמת דברי התוספת והר"ש דצבורות הנ"ל צממון שאין לו תוצעין שאני. וגם מה דכתבו בשם שו"ת צ"ש אחרון דמחמת חזקה ממון ידיד' אס רזה למחול החזקה רשאי ושייך לומר וליוגו, הרי דבר זה נראה דבמחלוקת שנוי צין ר"ת והרמב"ם אס נשים רשאות לצרך על מלות עשה שהזמן גרמא, ולזה נסתפקתי ג"כ במה דכתב הגאון החתם סופר הנ"ל דמלוא צו יותר מצלוחו, דיש לומר לפי הנ"ל להיפך דגדול המלוה ועושה, דאס יפדנו אחר שלשים יום צמקום שהוא שם הוי צגדר מי שאינו מלוה ועושה, כיון דצדידי' תלוי דאס לא ירזה למחול החזקה ממון הוה פטור מן הדין לפדותו צמקום שהוא שם משום שאין הולכין צממון אחרי"ה, ואס יעשה שליח צמקומו לפדותו כשיגיע שלשים, שלוחו של אדם כמותו, והוי כאלו הוה עתמו עושה זה. ועיין צגיטין דף מ"ז ע"ב צתוספת ד"ה צלן ושיגרן ציר שליח, דכתבו דאס צלן השליח והציאן השליח צירושלים, הצעלים קורין דיכולין לומר הנה הצאתי משום דשלוחו של אדם כמותו. והנה ראיתי צשו"ת הגאון ר' עקיבא איגר ז"ל (סימן ס"ח) דכשיצ להגאון בעל מה"ל דאע"פ

דקיי"ל דציבוד אצ משל אצ, מ"מ היכא דאין צבן חושש לחסרון כיסו ומקיים המלוא של ציבוד אצ צחסרון כיס לא מיקרי אינו מלוה ועושה אלא הוי צכלל מלוה ועושה. ולכאורה ה"י כן. אצל לא דמי לשם, דהכא גוף המלוה ועיקרו הוה דבר צצממון היינו ליתן לכהן חמש סלעים צעד פדיון צנו, וזהו פטור מזה הנתינה צמקום שהוא עתה שם משום דשמא מת צבן, אצל התם גבי ציבוד גוף המלוה ועיקרו הוה מלות ציבוד, אלא דכתורה לא חייצתו צחסרון כיס, ומכל מקום אס עושה המלוה צחסרון כיס המלוה צעלמותו מקיים לדינא, אלא דאינו חושש לחסרון כיס הלאך נזה, ומוותר ונותן זה לאציו צמתנה, ע"ש צגוף התשובה.

לכן אף דכתבו צנידן השאלה דהר"מ דק' וולאזין דיש להאצ לפדות צמקום שהוא שם, היינו משום דאס ישלח מכתב לציתו לפדותו שם יתאחר המלוה, לכך יש להעמידו על עיקר הדין. אצל צנידן זה דאין כאן שיכוי מלוה, אינו נוכח ללאה כל החששות הנ"ל דכתבו, ולהורות כדעת הגאון בעל דגול מרצבה הנ"ל דיעשה כאן שליח צמקומו, דכבר הוכרע מכל הפוסקים דיכול לפדות ע"י שליח. ומה שכתב צשו"ת יד אליהו שאלה נ"ל דאין לפדות ע"י שליח מהא דת"ר [צקדושין דף כ"ט] לפדות אס צנו ולעלות לרגל פודה אס צנו ואח"כ עולה לרגל כו', ואי מלי לפדות ע"י שליח פשיטא דיקיים שניהם ויעלה לרגל ויפדה ע"י אחר ולא יעצור מלעלות. הא ליתא, דהתם הפירוש שאין לו מעות לשתיכן, וכן הוה צרמב"ם פרק י"א מהלכות צכורים הלכה ד'. ומה שכתב צח"ס הנ"ל שכן המנהג לפדותו צמקום שהוא שם, ודאי דכזה לא שייך מנהג.

סימן נב

מה דכתבתי בשנת תק"ץ ע"ד אשר בשאלתי מהרב המופלג חו"ב יר"א מהור"ר גפתלי הערץ ז"ל שה"י מ"ץ בק"ק רמאנאב.

אחד קנה צהמה מן הנכרי צכסף צלא משיכה, ואחר זה נתעצרה וילדה זכר צצית הנכרי שעמדה שם מעת הקני', אס יש עליה קדושת צכור או לא. ומתוך התשובה יתבאר ספיקות הרב השואל. **תשובה** הנה מחמת גודל העירודא לא אוכל לצוא צארוכה וצפרע שכבר הלכו צו הנמושות צשו"ת רבותינו האחרונים ואין מה נעני אצתרייהו, רק ללקט אורות דברי המוסכמים כפי ענ"ד אצוא צקלרה. הנה ידוע מחלוקת רש"י ור"ת צקנין צצין